

Speech about the EU funds to support the regions (in Czech)

Fondy EU na podporu regionů

Ostrava, 16. listopadu 2012

(check against delivery)

Vážené dámy a pánové!

Děkuji za slovo. Je pro mne skutečně ctí zahájit naši dnešní konferenci. Zároveň bych Vás rád ujistil, že jsem možnost vystoupit tady v Ostravě a právě k tématu podpory regionů prostřednictvím fondů EU skutečně přivítal. Takže bych chtěl především poděkovat za pozvání.

Hovořit dnes nejspíš budeme převážně o penězích. Protože otázky spojené s financováním jsou pochopitelně v souvislosti se Strukturálními fondy EU (SF) naprosto klíčové.

Ale za sebe musím říci, že bych přivítal debatu, která nám umožní pohlédnout mnohem dál, tj. za horizont pouze "nastavené dlaně". Protože strukturální politika EU se opírá ne peníze, ale o mnohem vyšší princip. A tím je soudržnost. Ale k tomu se ještě dostanu.

Osobně považuji v této souvislosti za trvale inspirující přístup jednoho z nejuznávanějších Evropanů a bývalého prezidenta bruselské exekutivy v letech 1985-1995: J. Delorse.

Ten svou evropskou vizi postavil svého času na 3 klíčových zásadách, mezi které zahrnul:

- Konkurenci, která povzbuzuje
- Spolupráci, která posiluje
- A solidaritu, která spojuje

Právě na těchto základech dnes EU pevně stojí. Za těch uplynulých 55 let evropské integrace se podařilo dostat všechny tyto 3 principy do rovnováhy. Díky tomu je nosná konstrukce evropského projektu opravdu stabilní. Potvrzuje to mj. i naše vlastní zkušenost, stále ještě relativně čerstvého data, se vstupem do EU.

Rozhodně si nechci v této souvislosti jen lacině "přihřívat svoji polívčičku". Ale právě rozšíření Unie do střední a východní Evropy, respektive přijetí celkem 12-cti zemí našeho regionu v letech 2004-2007 dokazuje, že v evropské integraci lze dál krok za krokem uvážlivě pokračovat. A to bez nějakého vážnějšího rizika z otřesu, který by mohl celou stavbu případně ohrozit. Nic na tom nemění ani současná krize euro-zóny, ke které výrazně přispěly i její systémové chyby, co už nějaký čas řešíme.

Velkou zásluhu na tom má především již zmíněná unijní politika soudržnosti. A skutečně není náhodou, že ta se datuje vlastně od samého začátku procesu evropské integrace. Proto se stala se jeho nedílnou součástí.

Bez politiky soudržnosti by EU byla prostě nemyslitelná. Patří doslova ke genofondu Unie. Bez ní by nemohla nejen vzniknout. Ale ani existovat. Jinými slovy: bez politiky soudržnosti by žádná EU nikdy ani nebyla. Těžko pro to najít lepší důkaz, než jsou slova dalšího z velkých Evropanů - Roberta Schumana, který kdysi prohlásil: „Sobectví už se nevyplácí!“

Navíc se Schumanovi podařilo o tom přesvědčit 6 evropských zemí, které stály u kolébky dnešní Unie. A ty pak vtiskly svým vzájemným vztahům naprosto novou kvalitu: namísto zaslepené národní pýchy a krátkozraké zahleděnosti do sebe - tak typické pro nacionalismus. A nastoupila vzájemná solidarita, která posilovala ekonomickou a sociální soudržnost.

Po mnoha staletích, ba tisíciletích, tak náš kontinent vykročil směrem, kdy - řečeno opět slovy Schumana – válka přestala být nejen myslitelná, ale zároveň se stala také nemožná. A jen mimochodem – právě za to získala podle mého názoru EU v letošním roce Nobelovu cenu míru.

Dnes považujeme stabilní Evropu za naprostou samozřejmost. Takový už je život. Ale jsem přesvědčen, že je užitečné – alespoň čas od času - si připomenout, odkud jdeme. Zvláště, když si stále častěji klademe otázku: Kam...?

Je jedno, jaká slova v této souvislosti zvolíme. Ať už budeme mluvit o kořenech, hodnotách či principech... Vždy platí, že nejlépe vypovídají o tom, kdo jsme. A díky nim lze v klidu a s plnou zodpovědností konstatovat, že evropská integrace představuje bezesporu pozitivní směr.

Protože právě v jejím důsledku už na sebe jednotlivé státy na našem kontinentu dávno nehledí jako na případnou kořist. A naopak, rozvoj každé členské země EU se stal společnou záležitostí všech.

Není v tom žádná romantika. Jen pochopení, že jinak to nejde. Protože sám, případně na úkor druhých, nemá nikdo šanci v celosvětovém měřítku dlouhodobě obstát. Ani ti na první pohled nejsilnější.

Prostě: Sobectví už se nevyplácí... Neměli bychom na to zapomínat. Už z toho důvodu, že právě toto vědomí, nebo - chcete-li - pochopení této skutečnosti udržuje v procesu evropské integrace trvalou převahu dostředivých sil nad odstředivými.

Navíc platí nejen v zahraniční, ale zároveň také v domácí politice. Protože ani žádná země sama o sobě se pochopitelně neobejde bez posilování své vlastní ekonomické a sociální soudržnosti. Takže jednotlivé vlády, pokud skutečně myslí na budoucnost svých zemí, by to měly plně reflektovat.

Dámy a pánové,

Politika EU má v tomto směru zcela konkrétní podobu, a to ve formě Strukturálních fondů (SF). Dnes stojíme na konci předposledního roku rozpočtového období 2007-2013.

V jeho rámci mají SF v rozpočtu Unie vyčleněno 347 miliard Euro. To odpovídá plným 35%-tům z celkového objemu financí EU. Průkaznější argument o významu SF bychom asi hledali těžko. Zároveň je třeba říci, že v rámci SF na toto programovací období došlo k zásadnímu posunu.

Konkrétně: výrazně totiž posílilo postavení regionů jako hlavních příjemců financí z rozpočtu EU. Jen pro srovnání: v roce 1989 získaly nejchudší regiony ze společného rozpočtu na SF cca 56%. Současný finanční rámec pro ně předpokládá až 85% z celkového objemu financí vyčleněných pro SF.

To je samozřejmě naprosto logické. Po zatím poslední 5. vlně rozšíření (2004-2007), dokončené vstupem Bulharska a Rumunska, má Unie celkem nejen 27 členských zemí, ale také 268 regionů.

Jejich ekonomická a sociální situace se přitom pochopitelně mnohdy zcela zásadně liší. A to mnohem výrazněji než při srovnání jednotlivých států. Navíc naprostá většina regionů, zvláště v nových členských zemích, je chudší než evropský průměr.

Rozpočet SF na současné programovací období tuto skutečnost zcela jasně reflektuje. Jistě stačí jen připomenout, že více než polovina z vyčleněných financí připadá na nové členské země (konkrétně cca 52%). I když, co do počtu obyvatel, představují přibližně jen pětinu Evropy (21%).

Domnívám se, že tyto údaje žádný další komentář nepotřebují. A tak mi dovoluňte zaměřit se přímo na Ostravu a Moravskoslezský kraj. Především musím přiznat, že mi je velmi sympatická zdejší ambice dohnat Prahu. Což samozřejmě vnímám jen jako určitou nadsázku, která však reflektuje systematické úsilí o vybudování vlastní "kategorie" úspěchu.

A k tomu tu potenciál bezpochyby existuje. To říkám s plným vědomím toho, že ekonomická restrukturalizace v 90. letech znamenala pro zdejší region mimořádný handicap na startovní čáře. Což je patrné dodnes, zvláště z perspektivy vývoje na trhu práce.

Statistiky (za rok 2011) vypovídají o tom, že zdejší nezaměstnanost stále překračuje republikový průměr o více než 2,5%. Těch 11,2% v prosinci 2011 svědčí o tom, že onu "magickou hranici" 10% míry nezaměstnanosti se podařilo prolomit poprvé a naposled jen v roce 2007. Pak zvrátila pozitivní trend ekonomická krize.

To dokazuje, že globalizace má velmi regionální dimenzi. Stejně jako všechny ostatní klíčové geo-strategické výzvy současnosti. K vyčíslení těch hlavních nám vystačí prsty na jedné ruce. Ale to nijak nesnižuje jejich závažnost. Naopak!

Protože jakýkoliv deficit ve strategickém uvažování ohledně globalizace, lidských zdrojů, životního prostředí, vědy a výzkumu, energetických zdrojů apod., bezpochyby ovlivní naši budoucnost.

Přitom zdaleka nejde o záležitost výhradně vysoké politiky. Každá z uvedených výzev se projevuje v rámci Unie konkrétními dopady tak říkajíc „po vertikále“. To znamená od úrovně EU jako celku, přes členské státy, až po regiony.

Navíc právě regionální dimenze bývá pro většinu z nás ta nejočividnější, protože míváme zcela konkrétní vlastní zkušenosti s důsledky zvyšování tlaků světové konkurence na firmy v našem kraji.

Někde s nedostatkem pracovních sil, jinde zase s nedostatkem pracovních příležitostí. Nebo s ničivými záplavami, které přicházejí stejně nečekaně, jako se vracejí. Případně s problémy kvůli rostoucím cenám pohonných hmot např. ve veřejné dopravě či s odchodem lidí z venkova do měst atd.

Regiony totiž skutečně nesou přímé dopady a důsledky všech zmíněných tendencí vždy v největší míře. Respektive tady se všechny dopady projeví nejrychleji. Dokonce to zpravidla platí o to víc, o co chudší region se jedná.

A perspektiva budoucích trendů tuto situaci nejspíš jen prohloubí. Proto zůstane politika soudržnosti EU i nadále zcela nepostradatelná. Nejspíš se bude postupně proměňovat. Ale ten princip, chcete-li: její obsah, ten se určitě nezmění. Jiná cesta ani není.

To se přímo odráží v návrhu rozpočtu EU na období 2014-2020, který předložila Evropská komise. Politika soudržnosti, tedy fondy EU, v něm znovu představuje skutečně významnou položku: tradičně 2. nejvyšší – hned po výdajích na zemědělství – celkem 376 miliard Euro, tj. přes 37% (celkem 1 033 miliard Euro).

Dámy a pánové,

pokud jde o Českou republiku - mezi hlavní priority – kam by podle předpokladů měly z budoucího rozpočtu směřovat evropské peníze především, patří:

- vědecký výzkum a inovace
- rozvoj dopravní infrastruktury
- posílení lidského kapitálu s cílem zvýšit uplatnění lidí na trhu práce
- životní prostředí a efektivní využívání zdrojů.

Věřím, že to je opravdu dobrá zpráva, zvláště pro Ostravu a celý Moravsko-slezský kraj. Zejména s ohledem např. na skutečnost, že tady:

- lidé zatím stále ještě dýchají nejvíce znečištěné ovzduší v celé ČR (spolu s obyvateli Středočeského kraje)
- dále - dopravní struktura pořád ještě neodpovídá potřebám ani poloze kraje
- a zdejší okresy patří dlouhodobě mezi ty, které celorepublikově vykazují nejvyšší míru nezaměstnanosti (Bruntál: více než 16,5%; 2-3. místo v ČR)

To vše za situace, kdy celý region a Ostrava zvláště má bezpochyby mimořádný potenciál konkurenceschopnosti. Počínaje kompetentními lidmi, což osobně považuji za nejvyšší a nejdůležitější předpoklad.

Zatím se ho jen nepodařilo plně využít. Ale Evropa by nebyla Evropou, pokud by nechala ty "s handicapem na startovací čáře" bez povšimnutí a bez pomoci. To platilo, platí a bude platit. Politika soudržnosti bude i do budoucna hrát stejně klíčovou roli jako dnes.

Jen se změní její formy. Moderní Evropa, v moderním světě potřebuje moderní politiku soudržnosti, která jí umožní úspěšně čelit všem výzvám, tj. každou z nich obrátit v novou příležitost.

To platí pro ty současné i budoucí. A právě nad tím bychom se tady dnes měli naprosto zásadně zamyslet. V podstatě tak máme možnost zapojit se do strategické debaty o víceletém finančním rámci, tj. rozpočtu EU na období 2014-2020, která momentálně probíhá v rámci EU na nejvyšší úrovni.

Peníze ze strukturálních fondů, které směřují do regionů, nemají nic společného s nějakým sociálním inženýrstvím s cílem zprůměrnovat všechny regiony EU v rovině ekonomických a sociálních ukazatelů. Vůbec ne.

Jde především o stejné příležitosti a rovné šance. Což platí tím spíše za situace, kdy čelíme propadu ekonomiky a kdy se negativní čísla tak citelně projevují na životní úrovni našich občanů. To je podstata politiky soudržnosti EU.

Děkuji Vám za pozornost!